

Het Groeipakket: een succesvolle omschakeling

Sterk Sociaal Werk in alle regio's:
"MET EEN VLAAMSE VISIE OP HET
SOCIAAL WERK VAN DE TOEKOMST
ZETTEN WE GROTE STAPPEN VOORUIT"

HET GROEIPAKKET: MEER DAN KINDERBIJSLAG

Het Groeipakket is sinds begin 2019 de nieuwe naam voor kinderbijslag. Maar het is meer dan dat: in het Groeipakket zitten sinds een jaar alle toeslagen die de Vlaamse overheid voorziet voor elk kind, in elk gezin. Hiermee wil de overheid elk kind een gelijkwaardige en sterke start geven. Door sociale toeslagen in het Groeipakket op te nemen, helpt het ook armoede terug te dringen.

Die sociale toeslagen waren er vroeger enkel voor wie een speciaal statuut had, zoals bijvoorbeeld langdurig werklozen. Nu bepaalt je gezinssamenstelling en je jaarlijks inkomen – of dat nu uit een job of uit een vervangingsinkomen komt – of je in aanmerking komt. De toeslagen worden ook automatisch toegekend en berekend, zodat ook gezinnen die niet weten dat ze er recht op hebben, ze krijgen. Dat maakt het systeem niet alleen eerlijker, maar ook eenvoudiger, zowel voor de gezinnen als voor de medewerkers van het Groeipakket.

STERK SOCIAAL WERK REALISEER JE SAMEN

Zes regionale platformen zetten hun schouders onder lokaal Sterk Sociaal Werk. Ze willen sociaal werkers een stem geven en sociaal werk in hun regio zichtbaarder maken. Een gesprek met alle voorzitters over hun aanpak.

EÉN JAAR GROEIPAKKET: EEN VOLLEDIGER SYSTEEM

Het Groeipakket is de nieuwe naam voor kinderbijslag, maar het is meer dan dat. De nieuwe regeling betekende heel wat werk voor de medewerkers en een beter systeem voor gezinnen. Wat er allemaal veranderde in het eerste jaar na de invoering, lees je in dit dossier.

Zo verdubbelde vorig jaar het aantal kinderen dat een sociale toeslag kreeg. Er werden in 2019 ook 50.000 schooltoeslagen extra uitbetaald ten opzichte van het jaar ervoor.

Het Groeipakket kreeg voor deze hele transformatie zelfs een EPSA, een European Public Service Award. Daarvoor gaat Europa elk jaar op zoek naar innovatieve projecten die de burger ten goede komen. Een pluim op de hoed van iedereen die het Groeipakket mee hielp realiseren.

Vlaanderen wordt ondertussen zelfs uitgenodigd in het buitenland om de succesvolle ommezwaai toe te lichten.

Hoewel in het nieuwe systeem de meeste uitbetalingen automatisch gebeuren, is er soms toch nog een tussenkomst nodig. En dan zijn er consultants zoals Sofie, die in het Huis van het Kind in Aalst vragen van ouders over het Groeipakket beantwoordt: lokale dienstverlening die in geval van problemen het verschil maakt. Dat is niet alleen voor ouders van onschatbare

waarde, maar ook voor welzijnspartners zoals het OCMW, ziekenhuizen en vzw's tegen armoede. Samen slopen welzijnsorganisaties de muurtjes en leren zo elkaars dienstverlening steeds beter kennen, wat voor iedereen een vooruitgang betekent. In de eerste plaats voor de cliënten. Het verhaal van Sofie lees je in het dossier van deze editie, waarin we de stand van zaken van een jaar Groeipakket opmaken.

Liesbeth Van Braeckel,
Hoofdredacteur *Weliswaar*

IN GESPREK MET MINISTER WOUTER BEKE

“Het hele welzijnslandschap is de laatste jaren erg geprofessionaliseerd en veranderd. Maar het dreigt de connectie met de gewone mens te verliezen.” Terwijl hij verder bouwt op de fundamenten van zijn voorganger, zet Beke belangrijke stappen om armoede aan te pakken.

DE TOEKOMST VAN WERKEN IN DE ZORG

Spoedarts en psychotherapeut Alain Mahjoub is een arts met een beduidende missie. Zijn boek *Jij bent, dus ik ben* is er voor iedereen die worstelt met de drukte van het leven. “Er is te weinig aandacht voor de beleving van de welzijnszorgers”, constateert hij.

OPTIMISME KAN ONS REDDEN

Over zijn talent voor meteorologie bestaat geen twijfel, maar zijn engagement voor Kom Op Tegen Kanker is misschien nog straffer. Frank Deboosere is al vijftien jaar campagneleider van de organisatie. Hij stelt vast dat solidariteit geen dode letter is in het verzuurde Vlaanderen.

Omslagillustratie Pieter Van Eenog

Sterk Sociaal Werk realiseer je samen

ZES PLATFORMEN MAKEN SOCIAAL WERK ZICHTBAAR IN REGIO'S

Tekst Liesbeth Van Houdt | Foto's Jan Locus

Op de Sociaalwerkconferentie van 2018 werd het DNA van 'sterk sociaal werk' in kaart gebracht. Na die conferentie werd een Vlaams Platform Sterk Sociaal Werk opgericht, dat een actieplan uitbouwt om Sterk Sociaal Werk concreet te realiseren. Het platform organiseert ook een nieuwe conferentie in 2022. Daarnaast komt er overleg met praktijkwerkers in elke Vlaamse provincie en in Brussel.

Zes regionale platformen, voorgezeten door de hogescholen Sociaal Werk, zetten hun schouders onder lokaal Sterk Sociaal Werk. Ze willen sociaal werkers een stem geven en het sociaal werk in hun regio zichtbaarder maken. Een gesprek met alle voorzitters over hoe ze dat aanpakken.

DIVERS ANTWERPEN

Wim Wouters, lector aan de Thomas More-hogeschool, is voorzitter van het regionale platform van de provincie Antwerpen. "De drie Antwerpse hogescholen Sociaal Werk (AP Hogeschool,

KdG en Thomas More, n.v.d.r.) nemen dit samen op. We vormen een team", onderstreept hij.

"In onze provincie zijn er vier regio's die erg van elkaar verschillen wat betreft sociaal werk. In **Mechelen** is er een sociale hogeschool actief en wordt er bijvoorbeeld ook vernieuwend gewerkt vanuit het Sociaal Huis Mechelen. In de grootstad **Antwerpen** is het werkveld superdivers en organiseert de stad, samen met partners, een staten-generaal sociaal beleid. De **Kempen** heeft een sterk netwerk van OCMW's en er

wordt zwaar ingezet op samenwerking tussen organisaties en lokale besturen. In de **Noorderkempen** zijn er ontwikkelingen zoals de samenwerking van partners in de zorg. In elke regio zijn er verschillende noden en problemen. Je kan een stad als Antwerpen niet vergelijken met een meer landelijke regio zoals de Kempen. Zowel de grootte, de diversiteit als de financiering van organisaties verschillen, net als de aard van de problematieken."

Of het dan niet moeilijk samenwerken is, met zoveel diversiteit? "Ik studeerde in '85 af. Ook toen werd al gezegd dat diversiteit een grote uitdaging vormt voor het sociaal werk", lacht Wim Wouters. "In het sociaal werk is het een eeuwige zoektocht naar het gemeenschappelijke. Maar als we kunnen komen tot een Vlaamse visie

**WIM WOUTERS,
THOMAS MORE HOGESCHOOL**

“Als we kunnen komen tot een Vlaamse visie op het sociaal werk van de toekomst, dan zetten we grote stappen vooruit.”

op het sociaal werk van de toekomst, dan zetten we grote stappen vooruit. Daarom ben ik blij dat de stuurgroep niet alleen welzijnsorganisaties aan boord heeft, maar ook bijvoorbeeld het steunpunt sociaal-cultureel werk Socius of de jeugdwerkorganisatie De Ambrassade.”

Hoe die samenwerking concreet vorm krijgt? “In een eerste fase brengen we mensen uit onze regio’s samen en bekijken we wat er al is, wat goed loopt en waar we kunnen aanhaken. Bestaande praktijken willen we een boost geven, andere organisaties willen we prikkelen om daarin mee te gaan. Ik hoop dat het sociaal werk zichtbaarder wordt in onze provincie en dat er krachtig over goede praktijken gecommuniceerd wordt naar partners en lokale besturen.”

SOCIAAL SCHADUW- WERK IN BRUSSEL

Ook in Brussel nemen hogeschool Odisee en de Erasmushogeschool het regionaal platform samen op. “We erkennen de krachtlijnen die op de vorige Sociaalwerkconferentie in kaart werden gebracht”, zegt voorzitter **Frank Meys**, lector aan Odisee. “Maar we zien ze niet genoeg doorsijpelen in het sociaal werk, op de werkvloer. Dat komt omdat sociaal werkers weinig tijd hebben, ze moeten bezig zijn met hun dagelijkse taken. Als regionaal platform zien wij het als onze taak om daar verandering in te brengen. Enerzijds vanuit onze opleiding, door contact met de studenten, anderzijds via contacten met sociaal werkers zelf.”

“In Brussel is er heel wat sociaal schaduwwerk: organisaties die bezig zijn met sociaal werk, maar officieel niet zo gezien worden. Denk aan moskeeën,

theehuizen of pinksterkerken. Bij problemen spreken mensen vaak hun eigen netwerk aan dat met die organisaties verweven is. In een eerste fase willen we proberen te begrijpen wat er in Brussel allemaal bestaat. Mogelijk kan er samengewerkt worden, maar dat is pas een tweede stap, en alleen als onze visies ook echt overeenkomen. Het moeilijke is dat we niet altijd toegang hebben tot die organisaties.”

“Daarnaast willen we vanuit het regionaal platform werken rond sociaal werk als mensenrechtenberoep. We willen nagaan hoe mensenrechten beter gegarandeerd kunnen worden. Op dit moment onderzoeken we hoe we dat concreet kunnen maken en met welke partners. Daarvoor kijken we wel naar officiële organisaties. We staan nog in de startblokken, maar hebben veel verwachtingen. Hopelijk dringen onze ideeën door naar het werkveld en kunnen we de praktijkwerkers meenemen in ons verhaal.”

**FRANK MEYS,
HOGESCHOOL ODISEE**

“In Brussel is er heel wat sociaal schaduwwerk, organisaties die onofficieel bezig zijn met sociaal werk.”

IEDEREEN ROND DE TAFEL IN LIMBURG

Voorzitter van het Limburgs platform **Ken Sandeman**, praktijklector aan Hogeschool PXL, wil sterk inzetten op samenwerking om te komen tot een platform. “Samenwerking op alle niveaus van het sociaal werk is essentieel.”

“Momenteel verkennen we met onze Limburgse partners en praktijkwerkers de concrete invulling van ons regionaal platform. Vanzelfsprekend ligt de focus daarbij op samenwerking en de versterking van het netwerk. Goede praktijkvoorbeelden kunnen energie en zuurstof geven om mee aan de slag te gaan.”

“Ook in Limburg wordt het sociaal werk gekenmerkt door diversiteit. We

moeten erover waken dat de kracht van deze diversiteit ook het traject van Sterk Sociaal Werk aandrijft en inspireert. Het platform moet uitnodigend zijn en een plaats bieden aan iedereen die een bijdrage kan en wil leveren. We moeten ons ook steeds de vraag stellen wie er nog niet bij ons aan tafel zit.”

“Limburg kent een traditie van een goede overlegcultuur, daar wil het platform bij aansluiten. We willen verbindend werken tussen verschillende partners, organisaties en overlegfora. De krachtlijnen en de visie van Sterk Sociaal Werk vormen in dit proces ons fundament én onze gids. We hopen op een dynamisch en gezamenlijk verhaal. Een beloftevol traject dat resulteert in de verdere uitbouw van een krachtig sociaal werk en een warme(re) samenleving.”

KEN SANDEMAN,
HOGESCHOOL PXL

“Samenwerking op alle niveaus van het sociaal werk is essentieel.”

WENDY EERDEKENS,
ARTEVELDEHOGESCHOOL

“Sterk Sociaal Werk moet gelden voor alle sociaal werkers, in alle sectoren en regio's.”

BREDE VISIE OP SOCIAAL WERK IN OOST-VLAANDEREN

Het regionale platform in Oost-Vlaanderen wordt getrokken door de Arteveldehogeschool en HoGent. **Wendy Eerdeken**s, lector aan de Arteveldehogeschool, was ook voorzitter van een werkgroep die de Sociaalwerkconferentie van 2018 inhoudelijk mee voorbereidde. Ze vindt dat de link tussen onderwijs en sociaal werk behouden moet worden. De praktijk moet gekoppeld worden aan het onderwijs en omgekeerd, zodat er een kruisbestuiving ontstaat.

“We moeten sociaal werk breed bekijken”, zegt Wendy Eerdeken. “Met sociaal werk komen we al snel bij welzijn terecht, maar er moet over sectoren heen worden gedacht. We moeten bekijken hoe organisaties en sociaal werkers elkaar kunnen versterken. In Oost-Vlaanderen gaat het vaak over Gent, maar we willen met het regionale platform ook aandacht hebben

VLAAMS-BRABANT: BURGERINITIATIEVEN

Volgens voorzitter **Birgit Goris**, lector aan de Hogeschool UCLL en begeleider bij de RuimteVaart, is er ook in Vlaams-Brabant een groot verschil tussen de stad en het platteland. “In centrumsteden als Leuven is er een uitgebreid aanbod, op het platteland is er veel minder. Met het regionaal platform willen we ontdekken hoe organisaties en burgerbewegingen daar samen creatieve oplossingen in kunnen bedenken, en hoe we overal toegang tot sociaal werk kunnen garanderen.”

En net als het Brusselse platform, wil het Vlaams-Brabantse aandacht hebben voor burgerinitiatieven en sociaal schaduwwerk. “In onze regio zijn er heel wat burgerinitiatieven die flankerend werken met het sociaal werk”, zegt Birgit Goris. “Een mooi voorbeeld is Enchanté in Leuven, een netwerk van lokale handelaars

en burgers dat kleine diensten aanbiedt aan mensen die het nodig hebben. Zoals een kop koffie of een haarknipbeurt. We willen deze initiatieven niet overnemen, maar erkennen wat ze doen en ze versterken. Want ze vullen vaak gaten: het aanbod van sociaal werk is er vooral op weekdays, tijdens kantooruren en minder in de weekends. Het heeft helaas soms nog te veel drempels. Het is een belangrijke uitdaging om die initiatieven te ondersteunen, zonder ze als een bedreiging te zien.”

“Op dit moment zoeken we bestaande overlegfora voor sociaal werkers om ons verhaal uit te dragen. De uitdaging is om verder te kijken dan louter welzijn- en gezondheidsactoren. We willen ook actoren in cultuur, onderwijs, gemeenschapsvorming en sociale economie betrekken bij ons verhaal. In Leuven vieren we al drie jaar op rij de World Social Work Day. Dat willen we ook uitbreiden naar de rest van de regio. Op die dag willen we het sociaal werk vieren en zichtbaar maken.”

voor landelijke gebieden. Sociaal werk is niet alleen een stadsverhaal.”

“Momenteel proberen we zicht te krijgen op wat er gebeurt in onze regio. We willen van onderuit werken en aanhaken bij wat er al is. We willen aansluiten bij regionale stakeholders, erkennen wat er al werd gedaan en daarop voortbouwen. Daarnaast willen we de krachtlijnen van de vorige conferentie verder verduidelijken in onze regio.”

“Sterk Sociaal Werk moet gelden voor alle sociaal werkers, in alle sectoren en regio's. Het mag in Vlaanderen geen voorrecht voor enkelingen zijn”, vindt Wendy Eerdekens. “In onze regio willen we onderzoeken of er een samenwerking opgezet kan worden tussen het sociaal werk en bijvoorbeeld ruimtelijke ordening of mobiliteit. Bij de bouw van nieuwe sociale woningen zitten sociaal werkers nooit mee aan tafel. Waarom niet? Op die manier zouden ze hun politiserende rol meer kunnen vervullen en de agenda mee kunnen bepalen.”

BIRGIT GORIS, HOGESCHOOL UCLL

“Sociaal werkers en burgerbewegingen kunnen samen creatieve oplossingen bedenken om overal toegang tot sociaal werk te garanderen.”

**ANDY DE BRABANDER,
HOGESCHOOL HOWEST**

“Sociaal werkers verdienen een goed uitgewerkt personeelsbeleid, waar ze ook werken.”

WEST-VLAANDEREN

Andy De Brabander, lector aan de Hogeschool West-Vlaanderen Howest, wil als voorzitter van het regionaal platform en in samenwerking met Hogeschool VIVES een nieuw netwerk opbouwen dat de belangen van sociaal werkers verdedigt en effectief de achtduizend eerstelijns werkers in de regio bereikt. “Er zijn veel overlegorganen, daar willen we bij aansluiten. Ook intergemeentelijke samenwerking is belangrijk. We zaten al samen met een aantal middenveldpartners om te bekijken hoe we samen tewerk kunnen gaan.”

“We dromen van een nieuwe conferentie in 2020, op niveau van West-Vlaanderen”, zegt Andy De Brabander. “Wij willen echt de eerstelijns werkers bereiken, het werkveld. We willen voeling krijgen met wat er leeft en goede praktijken delen. Sociaal

werk is breder dan welzijn. Ook de linken met onderwijs, cultuur en de arbeidsmarkt moeten bekeken worden.”

“Kruisbestuiving over verschillende beleidsdomeinen heen is wat we willen bereiken. En er moet ook nagedacht worden over personeelsbeleid. Veel sociaal werkers werken in kleine vzw's en het welbevinden van de medewerkers in de sociale sector komt regelmatig onder druk te staan. Sociaal werkers zouden meer mogelijkheden moeten krijgen om te switchen tussen jobs. Ze verdienen een degelijk, goed uitgewerkt personeelsbeleid, waar ze ook aan de slag zijn. Ook die mogelijkheden wil ons platform bevorderen.”

» Meer info over Sterk Sociaal Werk en de regionale platformen lees je op de website van Sterk Sociaal Werk: sterksociaalwerk.be

Column Marleen Finoulst, hoofdredacteur *Bodytalk*

HOE HOU JE GOEDE VOORNEMENS VOL?

In de top drie van goede nieuwjaarsvoornemens staat steevast: meer bewegen! Dat er oprecht geprobeerd wordt om dat goede voornemen in de praktijk te brengen, kan ik hier wel bevestigen. Ik merk het ieder jaar in de fitnesscentra die ik al ruim 20 jaar frequenteer. In de eerste maanden van het jaar zit het er propvol mensen met wat kilootjes extra die zich in het zweet werken in gloednieuwe, hippe fitnesskledij.

Mensen die hun best doen om meer te bewegen maken me oprecht blij. Bewegen is het beste medicijn. Omdat sport mijn grote hobby is, promoot ik de actieve levensstijl waar ik kan. Tegen eind februari zijn de nieuwkomers in de fitness helaas grotendeels verdwenen en blijven enkel de bekende gezichten over. Het is een gekend fenomeen: van de vele fitnessabonnementen die met Kerstmis of Nieuwjaar cadeau worden gegeven, wordt 80% nooit opgebruikt. Dat kan beter.

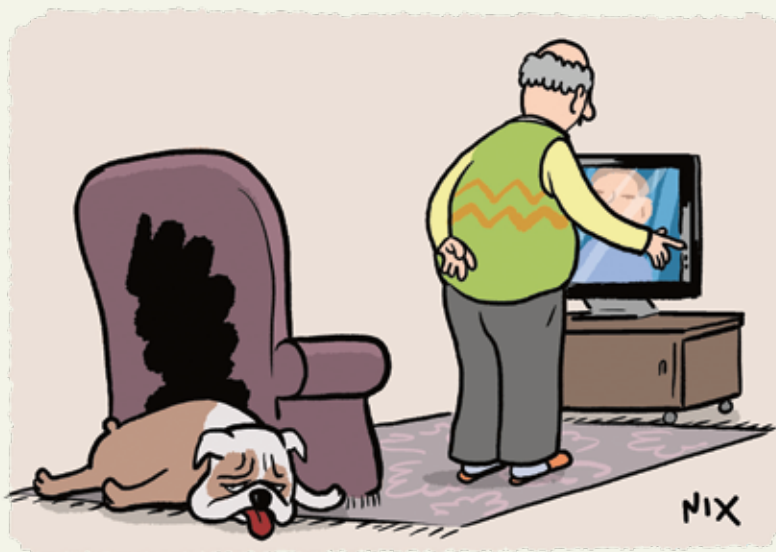
Alles begint met een concreet plan, zo stellen onderzoekers die de impact van goede intenties op gedrag bestuderen. Zeg niet: "Ik ga iedere week een rondje lopen". Maar wel: "Ik ga op maandagavond tussen 18 en 19 uur lopen in het stadspark. En als het zou regenen, dan trek ik mijn regenjasje aan. Ik leg het alvast klaar." Of nog: "Ik ga woensdagnamiddag, als de kinderen hun activiteiten doen, twintig baantjes trekken in het zwembad."

Wat ook helpt, is de beweegmomenten in je agenda noteren. Als fervente sporter doe ik dit zelf trouwens nog steeds. Zo maak je er tijd voor vrij. Je moet ook niet te veel in een keer willen. Wie jarenlang heeft stilgezeten, moet niet meteen drie keer per week sporten. Het risico op blessures, en dus op afhaken, is dan veel te groot.

Het allerbelangrijke blijft dat je plezier beleeft aan je sport. Vind je fitness een saaie boel, zoek dan een andere manier van bewegen die je wel leuk vindt. Misschien is yoga jouw ding, of wandelen of fietsen? Sport je liever in groep dan alleen? Iedere gemeente heeft een ruim aanbod aan sportclubs. De meeste bieden gratis proeflessen aan, waar je kan kennismaken met de sport en de sfeer.

De mens is van nature lui, menen bewegingsonderzoekers. Wie het houdt bij vage voornemens en geen concrete plannen maakt, hervalt snel in oude zetelgewoontes. Dat geldt niet alleen voor meer bewegen, maar ook voor andere populaire voornemens zoals minder drinken, stoppen met roken of gezonder eten. Maak het concreet voor jezelf. Denk na hoe je de wijziging praktisch in je leven kan inpasen. Je zal merken dat het dan wel lukt.

SINDE DE HOND DE AFSTANDSBEDIENING HEEFT
OPGEGETEN, BEWEEG IK VEEL MEER.

VORMGEVING VAN INFRASTRUCTUUR BEPAALT HOE WE MET ZORG OMGAAN

VIPA, het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden, organiseerde een seminariereeks rond zorg, ruimte en wonen, samen met Universiteit Gent, Team Vlaams Bouwmeester en Architecture Workroom Brussels (AWB). Het doel? Architecten, ruimtelijk planners en

andere experts samenbrengen om te bekijken hoe de zorg ruimtelijk beter geïntegreerd kan worden in de samenleving. De manier waarop zorg is ingebed in onze leefomgeving bepaalt mee hoe normaal en vanzelfsprekend we die zorg vinden.

- » Meer lezen over het belang van een goede zorginfrastructuur? Lees verder op weliswaar.be/zorginfrastructuur

KOPLR: SPELENDERWIJS EEN SOCIAAL NETWERK LEREN OPBOUWEN

Het onlinespel KOPLR biedt een virtuele en sociale experimenteerterruimte waarin spelers met een beperking ervaring met sociale netwerken opdoen. Zo wagen ze zich in een veilige omgeving aan sociale interactie en leren daarover nadenken. Dit doet hen kleine stappen zetten om erbij te horen en aan te sluiten bij een netwerk in een diverse samenleving. KOPLR is bedacht door en voor mensen met een mentale beperking en hun begeleiders. Het resultaat is een leuk en begrijpelijk spel voor iedereen die wil werken aan een sociaal netwerk. KOPLR is gratis te vinden op KOPLR.nu. Het is speelbaar op alle computersystemen, smartphones en tablets. KOPLR wordt aangeboden door SPOND vzw en werd ontwikkeld in het kader van de Academische Werkplaats Inclusie Ondersteuning in samenwerking met De Aanstokerij en Cera.

- » Meer info over de Academische Werkplaats Inclusie Ondersteuning via spond.be

INCLUSIEF VOLWASSENENONDERWIJS

De Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO's) staan voor de uitdaging om ook mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op te leiden en aan een job te helpen. Bij die doelgroep horen ook mensen met een verstandelijke beperking. Hun motivatie om (begeleid) werk te vinden is vaak groot, maar er zijn nog veel drempels die het moeilijk maken om een CVO-opleiding te starten. Twee CVO's, HIK in Geel en

KISP in Gent, lieten zes volwassenen met een verstandelijke beperking een opleiding volgen. De ervaringen van de twee CVO's werden gebundeld in een draaiboek voor andere opleidingen die meer inclusief willen werken. Van het creëren van een draagvlak tot tips om de al aanwezige competenties van docenten in kaart te brengen. Het draaiboek toont de stappen om een inclusief traject tot een goed einde te brengen.

- » Meer weten over deze stappen? Lees verder op weliswaar.be/cvoinclusief

A colorful illustration of four children in a garden. In the center is a large blue watering can with a handle and a spout. Water is being poured from the spout into the can. A girl in a white shirt and purple pants is watering the can from the bottom right. A boy in a red jacket and black pants is watering it from the top right. A girl in a white shirt and red skirt is watering it from the top left. A boy in a blue shirt and green hat is watering it from the bottom left. The garden has green grass and several white circular patches. The text 'EEN GOED BEGIN VOOR ELK KIND' is written in white on the side of the watering can.

EEN GOED BEGIN VOOR ELK KIND

Het Groeipakket is de nieuwe naam van de kinderbijslag, maar het is meer dan dat. In het pakket zitten ook participatietoelagen, zorgtoelagen en sociale toelagen. Verschillende toelagen worden nu op een andere basis berekend en alles wordt automatisch toegekend. Die ommezwaai betekende heel wat werk voor de medewerkers. Voor gezinnen werd het systeem een pak eenvoudiger en eerlijker. Wat er allemaal veranderde in het eerste jaar na de invoering, lees je in dit dossier.

Eén jaar Groeipakket

HET SYSTEEM WERD EENVOUDIGER EN EERLIJKER

Tekst Liesbet De Vuyst | Foto Bob Van Mol

Het Groeipakket, de vroegere kinderbijslag, bestaat één jaar. In dat jaar veranderde niet alleen de naam. Ook de wetgeving, de financiële tegemoetkomingen en het aantal toeslagen wijzigden. “Die transformatie zorgde voor een eenvoudiger en eerlijker systeem”, zeggen Bart Lachaert, afdelingshoofd team Groeipakket bij het Agentschap Opgroeien, en Joris Meganck, afdelingshoofd bij het Agentschap Uitbetaling Groeipakket.

Eind 2013 besliste het federale parlement dat ten laatste vanaf 1 januari 2020 de gemeenschappen in ons land de kinderbijslag zouden regelen en uitbetalen. Vlaanderen koos er zelf voor om de overstap al een jaar eerder te maken. Kind en Gezin kreeg de regie over die hervorming in handen. De organisatie stelde een team van experts samen dat de overschakeling in goede banen moest leiden. Aanvankelijk bestond dat team uit slechts een handvol mensen. Naarmate 2019 dichterbij kwam, werd de groep uitgebreid. Bart Lachaert trad in 2016 vanuit het federale kinderbijslagsysteem toe: “In het begin stond ik sceptisch tegenover die hervorming. Ik dacht niet dat het Vlaanderen zou lukken om zo’n complexe omschakeling te realiseren.” Joris Meganck was op dat moment raadgever van toenmalig minister van

Gezin Jo Vandeuren. “De omschakeling was een hele klus, maar Vlaanderen zag mogelijkheden om door die overname het systeem ook grondig te veranderen.”

Hoe moest de nieuwe kinderbijslag, het Groeipakket, eruitzien?

Meganck: “Het Groeipakket zou een doos worden die elk kind bij het begin van zijn leven krijgt. Daarin zit voor iedereen een startbedrag bij de geboorte, een maandelijks basisbedrag en een jaarlijkse schoolbonus. Maar verder zou het Groeipakket van ieder kind er anders uitzien. Afhankelijk van de noden van het kind zullen er in het ene Groeipakket meer financiële tegemoetkomingen zitten dan in het andere. Bedoeling is dat kinderen met hun Groeipakket voldoende kansen krijgen om op te groeien en zich te ontwikkelen.”

Waarin verschilt het Groeipakket van het oude systeem?

Meganck: “Vlaanderen wil met het Groeipakket meerdere vormen van gezinsondersteuning bundelen. Naast de gemeenschappelijke basis werd ook de schooltoeslag in het Groeipakket opgenomen. Voor 1 september 2019 zat die bij het ministerie van Onderwijs. Nieuw zijn de kinderopvang- en kleutertoeslag. Daarnaast is er voor kinderen met een speciale zorgbehoefte een zorgtoeslag en gezinnen met een laag inkomen kunnen een sociale toeslag krijgen.”

Lachaert: “Ook de manier waarop de sociale toeslag wordt berekend is veranderd. Voor 2019 hadden enkel mensen met een specifiek statuut, zoals bijvoorbeeld langdurig werklozen, recht op zo’n tegemoetkoming. Nu bepaalt het jaarlijks inkomen en de samenstelling van het gezin of je in aanmerking komt voor financiële ondersteuning. Daardoor is het systeem eerlijker geworden. Waar een werkende ouder vroeger misschien evenveel verdiende als iemand met een vervangingsinkomen, had die eerste geen recht op financiële hulp. De tweede wel. Dat is nu rechtgezet.”

Kunnen daardoor meer mensen van die sociale toeslagen genieten?

Meganck: “Het heeft ervoor gezorgd dat nu meer dan 350.000 kinderen die toeslag hebben gekregen. In het oude systeem waren dat er 175.000. Dat is een verdubbeling.”

Heeft het Groeipakket nog andere voordelen?

Lachaert: “Het Groeipakket is volledig geautomatiseerd. Enkel de zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte moet nog worden aangevraagd. Die automatisering heeft vooral voor de schooltoeslag een gunstig effect gehad. Ook daar stellen we vast dat veel meer kinderen dan vroeger die tegemoetkoming krijgen.”

BART LACHAERT (LINKS), AFDELINGSHOOFD TEAM GROEIPAKKET BIJ HET AGENTSCHAP OPGROEIEN

“Heel wat ouders bleken vooral bezorgd te zijn over de schooltoeslag. Doordat mensen die niet meer moesten aanvragen, waren ze ongerust dat ze het geld niet zouden krijgen.”

Hoe hebben de gezinnen op het Groeipakket gereageerd?

Meganck: “De meerderheid van de gezinnen horen we niet. Dat betekent dat bij hen alles vlot verloopt. Het zijn alleen de gezinnen waar er een probleem optreedt die zich melden.”

Lachaert: “Heel wat ouders bleken vooral bezorgd te zijn over de schooltoeslag. Doordat mensen die niet meer moesten aanvragen, waren ze ongerust dat ze het geld niet zouden krijgen.”

We zijn een jaar na de opstart. Werd het Groeipakket geëvalueerd?

Lachaert: “We evalueren voortdurend en zullen blijven bijsturen. Ik denk dat vooral de uitbetaling van de schooltoeslag nog sneller

kan. De samenleving verandert voortdurend en het Groeipakket moet blijven inspelen op die maatschappelijke evoluties. Ook de informatisering staat niet stil. Daarom hopen we de automatisering van het Groeipakket nog te verbeteren. Daarnaast willen we de gegevens die we hebben niet alleen voor uitbetalingen gebruiken. Zo kan Kind en Gezin dankzij onze gegevens sneller contact leggen met toekomstige ouders en hen vlugger een dienstverlening op maat voorstellen. We gaan na welke vormen van kruisbestuiving er nog mogelijk zijn.”

Hoe kijken jullie terug op die hele omschakeling?

Lachaert: “Voor de werknemers van de drie agentschappen (Kind en Gezin, Agentschap Uitbetaling Groeipakket en Agentschap Informatie Vlaanderen, n.v.d.r.) die aan de

“Het Groeipakket moet kinderen voldoende kansen geven om op te groeien en zich te ontwikkelen.”

omschakeling hebben meegewerkt, was het een arbeidsintensieve periode. Terwijl alle betrokkenen het nieuwe Vlaamse systeem van uitbetalen klaarstoomden, moest ook de federale kinderbijslag tot januari 2019 verder uitbetaald worden. Dat was een hele uitdaging. Daarbij kwam nog dat iedereen zich de nieuwe Vlaamse wetgeving eigen moest maken en moest leren werken met een volledig nieuw computerprogramma.”

Meganck: “Vaak denkt de burger dat door de automatisering met één druk op een knop het bedrag berekend wordt. Dat is helaas niet zo. De machine moet eerst gevoed worden met gegevens zoals inkomensfiches, aanslagbiljetten, schoolattesten. Omdat niet alles elektronisch beschikbaar is, blijft contact met de klanten nodig om dossiers helemaal op punt te krijgen.”

Jullie werk kreeg een EPSA, een European Public Service Award.

Meganck: “Voor de EPSA-award gaat Europa op zoek naar innovatieve projecten die de burger ten goede komen. Vooral de automatisering van het Groeipakket heeft de jury aangesproken. Maar ook de samenwerking tussen verschillende agentschappen trok Europees de aandacht.”

Lachaert: “Die award is een hart onder de riem voor iedereen die dit gigantische project heeft helpen verwezenlijken. De waardering was niet alleen groot bij de jury, maar ook bij de andere Europese lidstaten. We zijn ondertussen al uitgenodigd in Nederland om het project toe te lichten.”

MEER KINDEREN KRIJGEN SCHOOLTOESLAG

Tekst Liesbet De Vuyst | Foto Bob Van Mol

Sinds het begin van het schooljaar 2019-2020 maakt de schooltoeslag deel uit van het Groeipakket. Tot dan was de schooltoelage in handen van het ministerie van Onderwijs. Maar met de start van het Groeipakket werd ook de schooltoeslag daar ondergebracht. “Een logische stap”, zegt **Katrien Mertens**, die het hele project coördineerde. “Thematisch past de toeslag perfect binnen het Groeipakket. Dat bundelt maatregelen die gezinnen helpen en kinderen laten groeien.”

MEER UITKERINGEN

Naast een ander onderkomen, werd er aan de schooltoeslag zelf ook geschaafd. De grootste aanpassing was zonder enige twijfel de automatisering. “Vroeger moesten mensen zelf een aanvraag indienen om de schooltoelage te ontvangen”, legt Mertens uit. “Vanaf dit jaar gebeurt alles automatisch. Daardoor kunnen we ook 50.000 kinderen extra ondersteunen. Veelal gaat het om gezinnen die niet wisten dat ze recht hadden op een financiële tegemoetkoming.”

Naar school gaan is best duur. Sommige gezinnen kunnen voor de betaling van de schoolfacturen wat extra hulp gebruiken. In 2019 kregen maar liefst 434.975 kinderen van de Vlaamse regering een financieel duwtje in de rug. Dat zijn 50.000 kinderen extra ten opzichte van het jaar ervoor. Dat duwtje staat bekend onder de naam schooltoeslag. “Dat meer kinderen nu de toeslag krijgen, heeft vooral te maken met de automatisering van het systeem”, zegt Katrien Mertens, projectverantwoordelijke Schooltoeslag.

Maar er is een tweede reden waarom meer mensen van de schooltoeslag kunnen genieten. Ook de berekening waarop de toeslag is gebaseerd veranderde. “Net zoals het ministerie van Onderwijs werken we met een puntensysteem. Een gezin moet over een minimaal aantal punten beschikken om recht te hebben op de uitkering. Ook het bedrag van de toeslag is afhankelijk van dat aantal punten. In de berekening speelt net als vroeger het inkomen een rol. Maar anders dan voorheen weegt de gezinssituatie mee door. Er wordt ook rekening gehouden met tweede eigendommen. Op die manier komen de toeslagen nog meer bij gezinnen terecht die de ondersteuning echt kunnen gebruiken.”

ONZEKERHEID

Hoewel meer mensen sneller en met minder inspanningen een schooltoeslag kregen, heerste er heel wat onzekerheid bij ouders. In het najaar van 2019 kregen medewerkers van het Groeipakket soms tot 3.500 telefoontjes per dag over die toeslag. “Het was vooral de automatisering die voor bezorgdheid zorgde. Sommige mensen hebben nu eenmaal het proces graag in eigen handen en voelen zich geruster als ze aan een loket eigenhandig hun aanvraag kunnen indienen. Vroeger gold ook de regel: wie eerst aanvraagt, krijgt eerst zijn geld. Sommige gezinnen moesten langer

“Dankzij de automatisering krijgen meer kinderen een duwtje in de rug.”

dan anders wachten op de financiële tegemoetkoming. Om de betalingen te kunnen automatiseren hadden we heel wat gegevens nodig uit externe databanken”, legt Mertens uit. “Onder meer kadastrale inkomens, aanslagbiljetten en inschrijvingsattesten van scholen moesten worden doorgestuurd. Die gegevensdoorstroom verliep dit jaar nog niet altijd even vlot. Omdat we merkten dat voor veel mensen de schooltoeslag de grootste bekommernis binnen het Groeipakket was, hebben we in verschillende gemeenten en steden zitdagen en infosessies georganiseerd. Zo konden we grotere groepen van mensen tegelijkertijd informeren en geruststellen.”

KINDERZIEKTES

Door de tragere doorstroom van gegevens hebben een deel van de meer kwetsbare gezinnen dit jaar langer moeten wachten op financiële ondersteuning. “Waar sommige gezinnen de schooltoelage vorig schooljaar begin september ontvingen, kregen ze die nu pas half november. Omdat net die gezinnen het geld echt nodig hebben om de schoolrekeningen te kunnen betalen, is dat voor de toekomst ons belangrijkste werkpunt. Toch durven we nu al stellen dat een vluggere uitbetaling volgend jaar zeker een feit zal zijn. Tegen dan zal de gegevensdoorstroom volledig op punt staan.”

“Omdat de schooltoeslag volledig nieuw is binnen het Groeipakket, was het dit jaar een huzarenstukje om alles rond te krijgen”, geeft Mertens toe. “Dossierbeheerders en regiowerkers hebben zich op korte tijd een nieuwe wetgeving en een nieuw computerprogramma eigen moeten maken. Toch kunnen we zeggen dat die eerste uitbetalingstermijn goed verlopen is. Je mag niet vergeten dat we op drie maanden tijd rond waren met de betalingen. Vroeger namen die uitbetalingen een heel schooljaar in beslag. De automatische uitbetaling van de schooltoeslag is zowel voor de gezinnen als voor de medewerkers van het Groeipakket een stuk eenvoudiger. Dat kan alleen maar toegejuicht worden.”

Consulent Sofie Verhegge informeert gezinnen over het Groeipakket

“MENSEN ONTMOETEN EN INFORMEREN: ZO MAKEN WE HET VERSCHIL”

Tekst Liesbet De Vuyst | Foto Bob Van Mol

Gezinnen met baby's wachten in het Huis van het Kind in Aalst hun beurt af voor een medisch onderzoek bij een dokter of verpleegkundige. Maar wie langs de luiertafels met huilende kinderen verder doorloopt, komt bij Sofie Verhegge terecht. Zij is consulent bij FONS, een van de vijf uitbetalers van het Groeipakket. In Aalst zit ze iedere maandagvoormiddag klaar om gezinnen te informeren over hun recht op een of meerdere toeslagen.

Affiches en folders over het Groeipakket liggen op haar bureau. “Onze lokale dienstverlening is nog vrij nieuw en moet nog wat meer bekendheid krijgen”, verklaart Sofie. Toch laat de eerste bezoeker niet lang op zich wachten. Timothy is een Vlaamse jongeman. Zijn vrouw is Mexicaans en iets langer dan een jaar in België. Samen hebben ze een zoontje. Timothy heeft een brief bij zich waarin staat dat zijn gezin misschien recht heeft op een sociale toeslag. In het Groeipakket worden sociale toeslagen automatisch berekend op basis van het inkomen van

twee jaar geleden van beide partners. Maar aangezien de vrouw van Timothy pas sinds september 2018 in België is, beschikt de uitbetalingsdienst niet over haar inkomstgegevens. Sofie vraagt Timothy om haar de loonfiches van zijn vrouw te bezorgen zodat ze hun dossier in orde kan maken en de uitbetaling kan volgen. Timothy is blij met de service die hij krijgt. “Zelf zouden we er niet aan denken dat we recht hebben op zo’n tegemoetkoming. Over vier maanden krijgen we een tweede kindje. Als we de toeslag krijgen, zou die goed van pas komen.”

“De lokale dienstverlening is belangrijk. We werken nauw samen met welzijnspartners. Dat sneeuwbaaleffect zorgt ervoor dat gezinnen sneller de juiste hulp krijgen.”

GEEN DOSSIERS, MAAR MENSEN

Sofie doet haar job graag. Ze werkte eerst lange tijd uitsluitend als dossierbeheerder. “Toen ik hoorde dat er mensen nodig waren om de lokale dienstverlening verder uit te bouwen, heb ik me gemeld. Als dossierbeheerder gaf ik al regelmatig telefonisch advies aan gezinnen. Ik wist dat klanten informeren me lag en energie gaf.”

Sofie heeft nog geen seconde spijt dat ze het bureauwerk nu afwisselt met veldwerk. “Ik merk dat ik het verschil kan maken wanneer ik de mensen ontmoet. Hoewel de meeste toekenningen en uitbetalingen in het nieuwe systeem automatisch verlopen, is er toch soms nog een tussenkomst nodig. Af en toe vindt er een uitbetaling niet plaats en voor sommige gezinnen is dat een ramp”, legt Sofie uit. “Zo kwam er onlangs een alleenstaande vrouw met twee kinderen langs. Haar kinderen kregen nog geen schooltoeslag, hoewel ze daar recht op hadden. Die vrouw had het geld dringend nodig om de schoolfacturen te kunnen betalen. Ik heb uitgezocht wat er precies aan de hand was. Voor die vrouw is het al een hele geruststelling als ze weet dat het probleem met

hoogdringendheid behandeld wordt. De tijd die wij met onze lokale dienstverlening voor mensen kunnen uittrekken om problemen vast te stellen en op te lossen, is van onschatbare waarde.”

MUREN SLOPEN

De lokale dienstverlening is een belangrijk onderdeel van het Groeipakket. Die dienstverlening houdt niet enkel de rechtstreekse hulp aan gezinnen in, maar focust ook op de ondersteuning van welzijnspartners zoals de Huizen van het Kind, OCMW's, ziekenhuizen, vzw's tegen armoede. “Dat gebeurde vroeger op federaal niveau te weinig”, zegt Sofie. “Toen werkte iedereen in zijn eigen hokje. Nu hebben we de muren gesloopt en trekken we naar onze partners om er infosessies over het Groeipakket te geven. Het is belangrijk dat ook zij tot op zekere hoogte de nieuwe wetgeving kennen. Anderzijds hebben wij door die sessies onze partners ook beter leren kennen. Vroeger hielpen wij mensen enkel met hun kinderbijslag. Verder ging de hulp niet, omdat we zelf niet goed wisten bij wie ze voor welk probleem terecht konden. Nu bellen we even naar een partner en gaat de bal aan het rollen. Dat sneeuwbaaleffect zorgt ervoor dat gezinnen sneller de juiste hulp krijgen.”

TAALBARRIÈRE

Een Syrische vrouw klopt aan. “Gemiddeld krijgen wij op zo’n voormiddag een zevental gezinnen over de vloer. Daar zijn vaak mensen met een migratieachtergrond bij”, licht Sofie toe. “Dikwijls zijn ze de taal niet machtig waardoor ze onze hulp meer dan nodig hebben.” Op de vraag van Sofie of de vrouw Engels of Frans spreekt, schudt ze het hoofd. Maar de Syrische is het gewoon zich uit de slag te trekken en neemt haar smartphone met vertaalapp erbij. Beurtelings tikken zij en Sofie hun boodschappen in. Er wordt wat geknikt en zelfs gelachen. Humor heeft niet altijd nood aan taal. Het is een fascinerend schouwspel. Er wordt overwegend in stilte gecommuniceerd, maar de boodschap is op het einde duidelijk. “De toeslag waar het gezin van deze vrouw recht op heeft, werd al enkele maanden niet meer uitbetaald. Ik heb het dossier in orde gebracht zodat het gezin het achterstallige geld zo snel mogelijk krijgt”, legt Sofie uit. “Vaak is het noodzakelijk om een echte afspraak te maken. Het Groeipakket telefonisch uitleggen is niet altijd eenvoudig. Het is best een complexe materie.”

SOFIE VERHEGGE, CONSULENT BIJ FON

“In de toekomst kunnen gezinnen hun Groeipakketdossier zelf raadplegen.”

De Syrische vrouw heeft naast haar vraag over de sociale toeslag nog een brief bij zich. Die heeft niets te maken met het Groeipakket. “Mensen komen geregeld met hun post tot bij ons. Vaak zijn brieven nog ongeopend. Ze openen hun post niet uit angst voor alweer een betaling of omdat ze weten dat ze er toch niets van zullen snappen. Ik bekijk die brieven dan en leg hen uit waarvoor ze dienen en waar ze ermee terecht kunnen. Indien nodig bel ik een partner en dan neemt die contact op met het gezin.”

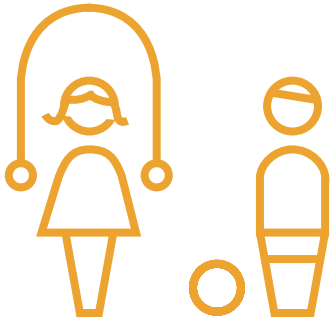
SCHOOLTOESLAG

De voorbije weken kreeg Sofie ook veel vragen over de schooltoeslag. Waar gezinnen vroeger zelf de aanvraag in orde brachten, werd dit jaar het recht automatisch onderzocht en moesten ze de betaling gewoon afwachten. Dat maakte mensen soms onzeker. In de toekomst

zullen gezinnen hun Groeipakketdossier zelf kunnen raadplegen. Dat zal voor veel gezinnen een geruststelling zijn.”

“Het lokaal aanwezig zijn voor gezinnen en welzijnspartners heeft bij de omschakeling naar het Groeipakket zijn nut zeker bewezen. In de toekomst is het de bedoeling om die lokale dienstverlening nog verder uit te bouwen”, zegt Sofie. “Het blijft een prioriteit om dicht bij de mensen te staan. Hoewel toeslagen automatisch toegekend worden, zullen er altijd gezinnen zijn die extra informatie of ondersteuning wensen. Het blijft belangrijk dat we gezinnen individueel kunnen begeleiden en informeren. Toen de kinderbijslag nog federale materie was, waren wij meer gebonden aan ons kantoor. Mensen moesten toen naar ons komen. Nu gaan wij naar de mensen. Ik vind dat een heel positieve evolutie.”

Het Groeipakket is de nieuwe naam voor de Vlaamse kinderbijslag. Maar het is meer dan dat: in het pakket zitten ook participatie-, zorg- en sociale toeslagen.

1.6 miljoen

kinderen uit 917.000 gezinnen krijgen een Groeipakket.

11.500

gezinnen ontvingen een kleutertoeslag.

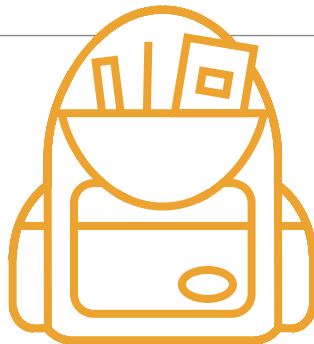

€ 3.8 miljard

is het jaarlijks budget van de nieuwe Vlaamse kinderbijslag.

434.975

kinderen kregen een schooltoeslag, dat zijn er 50.000 meer dan voorheen dankzij de automatische toekenning.

97%

van de schooltoeslagen werd uitbetaald in drie maanden (september tot november).

23.000

gezinnen genieten een maandelijkse kinderopvangtoeslag.

20%

van de gezinnen ontvangt een sociale toeslag, dat is dubbel zoveel als voorheen.

14:21

Dit is Jasper: een heel bijzondere zestienjarige puber. Hij werd geboren met afwijkingen aan het hart, gelaat, verhemelte, buik en schedel. Hij hoort niet goed en heeft een ontwikkelingsachterstand, waardoor hij niet kan praten. Deze combinatie van afwijkingen was nog niet gekend en een diagnose bleef uit. Door nieuwe technologie heeft professor Hilde Van Esch van het Centrum Menselijke Erfelijkheid van het UZ Leuven nu mogelijk toch een genetische oorzaak gevonden. Zo kan er misschien op termijn een therapie ontwikkeld worden. Dit hele proces om een zeldzame ziekte

– die minder dan een op 2.000 mensen treft – te diagnosticeren, duurt vaak nog te lang. Sommige ziekten zijn zo zeldzaam dat er maar één patiënt in Vlaanderen is. Dat maakt het moeilijk hun stem te laten horen. Daarom verenigt RaDiOrg.be mensen met een zeldzame ziekte. En speciaal voor kinderen als Jasper richtte de KU Leuven het Exceptional Kids fonds op, om hen nog beter te begeleiden en te ondersteunen.

Op Zeldzameziektendag, 29 februari, besteden we extra aandacht aan de uitdagingen voor bijzondere aandoeningen.

In gesprek met minister Wouter Beke

“ZORG IS VAN IEDEREEN. WE MOETEN DE BRUG NAAR DE MAATSCHAPPIJ BLIJVEN MAKEN.”

Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto Jan Locus

Hij werd al een paar keer ‘minister van de kwetsbaren’ genoemd. In die rol wil minister Wouter Beke verder bouwen op de fundamenten die Jo Vandeuren gelegd heeft. Hij wil er daarbij over waken dat de zorg de connectie met de maatschappij niet verliest, een maatschappij waarin krassen op de ziel bespreekbaar moeten zijn.

Wat zijn de sterktes en de zwaktes die u na tien jaar Vandeuren erfde in dit beleidsdomein?

“Er zijn ontzettend veel fundamenten gelegd, waar ook al heel wat pijlers op gebouwd zijn. De Vlaamse sociale bescherming, het Groeipakket, de ouderenzorg, de persoonsvolgende financiering in de gehandicaptenzorg. Op die fundamenten en pijlers moeten nu huizen gebouwd worden. We evalueren wat er is, en wat de kansen en bedreigingen zijn van deze systemen.”

“Het hele welzijnslandschap is de laatste jaren erg geprofessionaliseerd en veranderd, maar het dreigt de connectie met de gewone mens te verliezen. Het jargon, de beleidslijnen, de processen: hoe vertaal je dat allemaal maatschappelijk? Zorg is iets

voor iedereen, dus het is de uitdaging die brug te blijven maken. Als zelfs mensen in de zorg niet meer altijd meteen het jargon kunnen plaatsen, moeten we ons afvragen of we nog wel met de kern van de zaak bezig zijn.”

Armoedebestrijding is voor deze legislatuur ook aan het Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) toegevoegd. Hoe gaat u dit thema aanpakken?

“We hebben op dit vlak al belangrijke stappen gezet, bijvoorbeeld door de invoering van het Groeipakket. Daarin is in 2020 al 97 miljoen euro extra voorzien specifiek voor sociale toelagen. Deze hervormingen komen rechtstreeks ten goede aan kwetsbare gezinnen. Door de

automatische toekenning van de schooltoelage kregen 40.000 gezinnen er een, terwijl ze voorheen niet wisten dat ze er recht op hadden. Dat kost natuurlijk veel geld, maar dat hebben we in de begroting voorzien. De begroting voor welzijn stijgt in 2020 met 290 miljoen euro, net om dit soort zaken te kunnen betalen.”

In elk beleidsdomein zijn besparingen aan de orde, ook bij WVG. U kiest ervoor vooral te besparen op ondersteunde structuren en de rechtstreekse hulp aan de burger te vrijwaren. Vanwaar deze keuze?

“In het parlement wordt gezegd dat er voor 4 miljard zorgvragen zijn in Vlaanderen. De begroting stijgt hiervoor van 12,6 naar 14,6 miljard. Mensen hebben liever niet dat de lasten worden verhoogd, maar anderzijds willen ze wel dat aan zorgnoden een antwoord wordt gegeven. Dat is een moeilijk evenwicht. De begroting cultuur daalde met 10 miljoen euro. Met die 10 miljoen kunnen we elders meer doen, zoals in ons beleidsdomein, waar de begroting stijgt. Maar de stijging is nog steeds onvoldoende om aan alle noden te voldoen. Dus moeten we proberen meer te doen met de middelen die er zijn.”

**WOUTER BEKE, MINISTER VAN
WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID,
GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING:**

“Ik wil een samenleving creëren waarin het bespreekbaar is dat we allemaal kwetsbaar zijn, met krassen op onze ziel.”

“Mensen missen levenskwaliteit en geborgenheid. Daar wil ik een prioriteit van maken.”

beantwoorden. Ik vroeg in de klas: ‘Wie heeft er al eens een foto op Instagram gezet waaruit bleek dat je je niet goed voelt?’ Niemand. Uit angst voor de reacties. Dat is maar een anekdote, maar het zit natuurlijk dieper dan dat. We moeten als gemeenschap investeren in jeugdhulp en laagdrempelige hulp. Maar we moeten ook een maatschappelijke context creëren waarin mensen durven te tonen dat we allemaal kwetsbaar zijn, met krassen op onze ziel. Die kwetsbaarheid mag geen probleem zijn en moet bespreekbaar zijn.”

“Ik heb als minister nog geen plenaire vergadering meegemaakt waarin er geen parlementaire vraag gesteld werd over het mentale welbevinden van de Vlaming. Dat betekent hoe dan ook dat het een belangrijk onderwerp is. Mensen missen levenskwaliteit en geborgenheid. Maar de voorwaarde om goed te kunnen presteren is wel: je goed voelen. Dat klinkt soft, maar het is gewoon zo. Ik wil niet de geitenwollen sok uithangen, maar we zijn allemaal op zoek naar hoe we weerbaarder kunnen worden. Beter voorkomen dan genezen. Daarvan maak ik een prioriteit. Daarom voorzien we ook voor preventie de komende jaren extra investeringen.”

“We besparen dus, maar we investeren ook. We gaan 60 miljoen extra in jeugdhulp investeren. De begroting van welzijn zal met 2 miljard stijgen tegen 2024, dat kan je moeilijk ‘besparen’ noemen. Ik heb gesproken met de mensen van ArmenTekort en zal investeren in hun buddywerking. Met Samenlevingsopbouw vzw gaan we wijkgericht werken. We verschuiven middelen om het verschil te maken op het terrein.”

“Ik nodig iedereen uit om kritisch naar zijn werking te kijken. Dat doen wij als overheid en ik vraag het ook van onze partners. Kan het niet met minder overheadkosten? Bij de CAW’s vragen we een besparing van 4% op personeel. Dat geld gooien we niet weg, maar investeren we in jeugdhulp en welzijnswerk.”

U heeft al laten verstaan dat onder andere geestelijke gezondheid voor u bovenaan de stapel ligt. Vanwaar de focus op dit thema?

“Dat is geen persoonlijke keuze, maar een maatschappelijke noodzaak. Voor Rode Neuzen Dag gaf ik les over het welbevinden van jongeren in een school in Zaventem. Ik was onder de indruk van de openheid die jongvolwassenen aan de dag leggen over dit thema. Toen ik vroeg of er een cultuur of gewoonte bestond om daar in de klas over te praten, bleek dat niet het geval. Velen onder hen voelen zich niet goed in hun vel. Ze voelen stress omdat de lat te hoog ligt op school, onder vrienden en op sociale media. Veel jongeren hebben het gevoel veel te moeten en zijn niet zeker of ze aan het ideaal kunnen

Burgerinitiatief voor dak- en thuisloze jongeren

VZW HOMIE HELPT JONGEREN AAN EEN THUIS

Tekst Liesbeth Van Houdt | Foto Bob Van Mol

Weliswaar trok naar Hasselt voor een gesprek met Musti Önlén, bezieler van het burgerinitiatief vzw Homie. Op vrijwillige basis helpt hij dak- en thuisloze jongeren een thuis te vinden en hun leven weer op de rails te krijgen.

Alex* is 23. Sinds drie weken slaapt hij in de caravan van vzw Homie, die geparkeerd staat in een tuin in een rustige, Hasseltse woonwijk. “Hiervoor sliep ik in de auto van mijn ex-vriendin”, vertelt hij. “Omdat ik geen thuis meer had, ging ik aankloppen bij het OCMW. Zij belden naar vzw Homie, waardoor ik nu hier kan blijven tot ik iets heb gevonden.”

“Met deze caravan geven we jongeren drie maanden een plek om tot rust te komen”, zegt Musti Önlén, die het project afgelopen zomer uit de grond stampte. “We geven jongeren tijdelijk een dak boven hun hoofd en helpen hen een nieuwe, vaste thuis vinden. We bekijken ook wat ze daarnaast nog nodig hebben. Vaak is dat een job, soms ook psychologische, juridische of andere hulp. Sinds augustus verbleven er al vier jongeren in de caravan.”

BETROKKEN BUREN

De buurt wordt nauw betrokken. “Iedereen kent elkaar hier, de caravan staat niet voor niets in deze wijk”, zegt Musti. “Bij de opstart stelden we vzw Homie voor op bewonersbijeenkomsten en gingen we in dialoog met alle burens. Zo kwam er een draagvlak. Gerda, een van de burens, bekijkt momenteel of ze Alex aan een job kan helpen. Ze denken mee, ze zijn begaan.” Alex knikt. “De burens zijn heel lief, ze helpen waar ze kunnen. Soms brengen ze eten. Iemand leent me zelfs een PlayStation (*lacht*).” Vzw Homie omringt zich ook met professionele partners, zoals de stad Hasselt, Arktos, Cachet en De Wiekslag.

VEEL NODEN, BEPERKT AANBOD

Musti helpt al langer dak- en thuisloze jongeren. “Ik heb veel affiniteit met deze doelgroep, zelf had ik ook een zware jeugd. Op mijn vijftiende kwam ik terecht in de jeugdhulp. Ik weet wat het is om in een leefgroep te wonen. Een aantal jaar geleden hielp ik een jong koppel om hun zaken op orde te krijgen en na de dood van Jordy (de negentienjarige jongen die in 2016 in een tentje in Gent overleed door ontbering, n.v.d.r.) wilde ik echt iets betekenen. Op Facebook gaf een vriendin een caravan weg, en zo ging de bal aan het rollen.”

“We moeten beseffen dat sommige jongeren uit de boot vallen”, vindt Musti. “Jongeren kunnen vanaf hun achttiende niet meer terecht in jeugdvoorzieningen, maar niet iedereen is klaar om dan al op eigen benen te staan. Vzw Homie wil aanvullend werken, we proberen een oplossing te vinden voor jongeren die tussen de mazen van het net glippen. Maar we zien veel noden en het aanbod is beperkt. En wij hebben ook maar één caravan, dus ik beseft dat we lang niet alles kunnen oplossen.”

“Niet iedereen is klaar om op achttien jaar op eigen benen te staan.”

“Al denken we wel aan uitbreiden, want onlangs erfden we een tweede caravan. Daarmee willen we vzw Homie ook in Noord-Limburg opstarten. In Pelt, een regio waar weinig hulporganisaties voor jongeren zijn. Maar eerst gaan we onze werking evalueren. We willen groeien, maar alleen als we een goede, sterke basis hebben om op te bouwen.”

GEEN DOORSNEE HULPVERLENING

Of het in de caravan niet te koud wordt in de winter? “Ik beseft dat mensen zich afvragen of onze caravan wel goed en menswaardig genoeg is, maar alles is aanwezig, ook verwarming”, zegt Musti. “Het is een tussenoplossing. Jongeren verblijven hier tijdelijk en we proberen hen zo goed mogelijk te helpen.”

“Als jongeren mij als gelijke zien, is er meer vertrouwen en kunnen we veel meer bereiken.”

“Ik laat Alex hier niet aan zijn lot over. Zo’n drie keer per week kom ik langs en we horen elkaar elke dag. Natuurlijk wil ik weten hoe het met hem gaat en of hij iets nodig heeft. Als het moet, ga ik met jongeren mee naar de rechtbank. Daarnaast vind ik het zelf ook fijn om hier eens een avondje te komen gamen (*lacht*). Dat maakt van mij geen doorsnee hulpverlener. Ik wil niet boven deze jongeren staan. Als ze mij als gelijke zien, is er meer vertrouwen en kunnen we samen veel meer bereiken. De jongeren die hier verblijven hoeven mij ook niet te vertellen wat ze meegemaakt of gedaan hebben. Mijn hulp staat los van hun verleden. En mijn gsm staat altijd aan, ook ’s nachts.”

EENVOUDIGE DROMEN

Hoe Musti dat allemaal combineert met zijn voltijdse job als educatief medewerker bij vzw Internationaal Comité en zijn functie als cliëntvertegenwoordiger in het Raadgevend Comité Jeugdhulp en IROJ Limburg? “Dat is moeilijk (*lacht*). Ik heb het ontzettend druk omdat ik aanspreekpunt ben voor onze jongeren, maar ook voor de buurt en alle partners. En naast individuele hulp voorzien we af en toe ook een groepsaanbod voor alle jongeren van vzw Homie: een filmavond, een wandeling in de natuur, of een etentje. Dat is veel werk, maar het is ook superleuk. Ik doe dit met passie en voor de volle 100%. En hoewel ik beseft dat we natuurlijk lang niet alles kunnen oplossen, heb ik toch het gevoel dat we dingen verwezenlijken.”

Alex knikt. “Vzw Homie heeft voor mij heel veel gedaan. Ik heb respect voor wat Musti allemaal uit de grond heeft gestampt. Hij heeft voor mij echt deuren geopend. Ik moet al zo lang alleen mijn plan trekken, daardoor nam ik soms de verkeerde beslissingen. Maar ik geloof dat ik nu een oplossing vind, alles komt vast goed. Mijn dromen zijn niet zo spectaculair, ik wil gewone dingen. Een eigen plek, vast werk, een rijbewijs. Simpel, maar niet zo makkelijk te realiseren. Want als je geen adres hebt, vind je ook geen werk.”

Alsof het zo is afgesproken, krijgt Musti op het einde van ons interview telefoon van Gerda, een van de burens. Alex kan binnenkort aan de slag als magazijnier. “Geflipt!” roept hij uit, terwijl hij lachend zijn hoofd schudt. “Echt geflipt!”

**Alex is een schuilnaam.*

Wat zijn de grootste uitdagingen voor de welzijnszorg? Hoe ziet de toekomst eruit? Denkers uit binnen- en buitenland leggen hun visie voor.

Alain Mahjoub over de toekomst van werken in de zorg

OP ZOEK NAAR MAAT

Tekst Harold Polis | Foto Jan Locus

In zijn boek *Jij bent, dus ik ben* beschrijft spoedarts Alain Mahjoub hoe we kunnen ophouden onszelf voorbij te hollen. In de eerste plaats is het een zaak van gezond verstand, maar het helpt ook om goed na te denken over de diepere oorzaken van onze stress.

ARTS MET EEN MISSIE

Spoedarts en psychotherapeut Alain Mahjoub schreef een boek dat iedereen die vandaag worstelt met de drukte van het leven aanbelangt. Je gezin, je werk, jezelf: hoe krijg je dit alles op een redelijke manier samen? En wat zegt dit over de samenleving waarin we ons staande proberen te houden?

Alain Mahjoub: “Je moet in elk geval weten waarmee je bezig wil zijn. Het boek is het resultaat van zo’n zoektocht. Iedereen zal zich er voor een stuk in kunnen herkennen. Voor mezelf weet ik dat ik wil praten met mensen en ervaringen wil uitwisselen.”

Je wil weg van de harde rationaliteit die ons leven benadert als een oefening in efficiëntie. Zo schrijf je bijvoorbeeld dat jij je ook gewoon wil kunnen vervelen.

“Nuances zijn heel erg nodig. Nadenken waar we staan. Een stap achteruitzetten. Als medici moeten we, vind ik, ook aan de slag met wat ons wordt aangereikt door humane wetenschappers. We mogen niet over mensen denken als waren het

machines. We denken, dromen, verzinnen en zijn feilbaar. We hebben elkaar nodig en dragen zorg voor elkaar. Of het nu om literatuur, filosofie, neurowetenschap of psychologisch onderzoek gaat: we hebben een mensbeeld nodig dat dichter bij onszelf staat.”

ZELFZORG HELPT

Krijgen mensen in de zorg dat mensbeeld mee? En wat met artsen?

“Dat menselijke mensbeeld is niet altijd aanwezig. Mijn visie is dat er in onze samenleving een onevenwicht bestaat. Al wat gaat over beleven en samenzijn krijgt minder aandacht. We belichten het ook minder in opleidingen. Onze opleiding is gericht op zoveel mogelijk kennis vergaren op technische kwesties. Die afgestudeerde artsen komen dan in ziekenhuizen terecht en hebben vaak te weinig menselijke vaardigheden. Dat is wat ik dikwijls hoor: ‘Het is een goede dokter, maar ...’ Het mag niemand verbazen dat artsen ook heel slecht scoren qua zelfzorg.”

Als je slecht voor jezelf zorgt, schort er ook wat aan de zorg die je anderen kan geven.

“Al die artsen willen het uiteraard goed doen. Maar we leven ook in een totale prestatie maatschappij. De druk ligt op presteren, erbij zijn, goede punten halen, scoren. Dat begint uiteraard op school. Om het modieus uit te drukken: er is veel *learn to learn* en weinig *learn to be*. Je moet een bredere blik ontwikkelen.”

Artsen vormen uiteraard toch een aparte groep. Hoe zie jij de relatie met verpleegkundigen evolueren?

“Twee decennia geleden liep het allemaal wat stijver. De arts kwam misschien wat plechtstatiger binnen en dwong nog wat meer onzorg af. Er is altijd een samenwerking geweest. Maar vandaag heb je bij de jonge generatie verpleegkundigen toch een grotere eigen inbreng. De afstand tussen arts en verpleegkundigen verkleint. Dat is een variant van een bredere maatschappelijke tendens. Ik vind dat positief. Op sommige diensten zie ik zelf hoe artsen die niet stevig genoeg in hun schoenen staan, overstemd worden door verpleegkundigen. Dat was vroeger ondenkbaar.”

SPOEDARTS ALAIN MAHJOUB

“We hechten te veel belang aan kennis vergaren. Menselijke vaardigheden zijn minstens even essentieel.”

overlaat. In de sector is het efficiëntiedenken binnengeslopen, zodat er naar mijn gevoel te vaak een top-downbenadering wordt gevolgd. We bevragen te weinig de knowhow en de skills van de werkvloer om te kijken wat ons deugd kan doen. Er is te weinig aandacht voor de beleving van de welzijnszorgers.”

Superdiversiteit, vergrijzing, de mondigheid van de patiënt, de digitalisering: het wordt wel veel voor de welzijnswerker.

“Daarom moeten we goed voor ogen houden dat de patiënt centraal staat. Om dat te weten te komen is het belangrijk dat je veranderingen afoetst op de werkvloer. Als arts heb ik een intense relatie met mijn pc waarop ik al de rapporten bijhoud die meten hoe ik met patiënten werk. Maar ik zou domweg meer tijd willen om gewoon met mijn patiënten zelf te werken. We moeten een sterker mensbeeld ontwikkelen en integreren in de samenleving, zodat we het welzijnsniveau kunnen doen stijgen. We hebben maar één leven.”

Om dat te kunnen doen hebben we een zo breed mogelijk gesprek nodig over de betekenis van centrale maatschappelijke begrippen: werk, zorg, solidariteit.

“Daarom schrijven mensen boeken (*lacht*). We worden te veel in beslag genomen door haast, uiterlijke dingen en materialisme. We hollen onszelf voorbij. We doen wat er van ons wordt verwacht. Ik ben er echter niet van overtuigd dat we fundamenteel materialistisch zijn, aangezien we zo'n belang hechten aan zorg.”

» Lees het hele gesprek met Alain Mahjoub op weliswaar.be

“Is er wel voldoende aandacht voor de beleving van welzijnszorgers?”

DE PATIËNT CENTRAAL

Je beschrijft dat niet alles op te lossen is met kennis. Sociale vaardigheden zijn essentieel.

“In een complexe superdiverse samenleving moet je ter plekke een situatie kunnen inschatten en adequate oplossingen verzinnen. Kennis bereidt je minder voor op de verrassingen van de werkvloer. De samenwerking met je collega's en met de cliënt leidt tot oplossingen. Ik vind dat in de welzijnszorg de ondersteuning te wensen

“Als je voor Kom Op Tegen Kanker vrijwilligt, leer je je eigen problemen relativeren.”

“WIE POSITIEF IN HET LEVEN STAAT, HELPT DAARMEE NIET ALLEEN ANDEREN, MAAR OOK ZICHZELF”

Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto Stephan Vanfleteren

Frank Deboosere is vijftien jaar campagneleider van Kom Op Tegen Kanker, maar de start van zijn engagement gaat verder terug. Hij vindt het zijn verantwoordelijkheid als ‘bekende kop’ om iets goeds te doen voor de maatschappij. “Kom Op Tegen Kanker beantwoordt aan een grote nood binnen de samenleving. Daar ben ik graag het gezicht van. Ik probeer mensen te motiveren en te luisteren naar wat er leeft. Maar zoals ik zijn er duizenden vrijwilligers die waarschijnlijk net als ik naar huis gaan met het gevoel: dit was een goede dag.”

“Kom Op Tegen Kanker is een fantastische organisatie”, vertelt Deboosere. “We werken aan verschillende doelen. We stoppen tijd, geld en energie in kanker vermijden, preventie en sensibiliseren. Daarnaast proberen we kanker te bestrijden en te verzachten en het beleid te beïnvloeden. Dit jaar stond alles in het teken van solidariteit. Spijtig dat het moet vertrekken vanuit iets negatiefs als een ziekte, maar toch vind ik het hartverwarmend om vast te stellen dat in het harde en verzuurde Vlaanderen solidariteit geen dode letter is.”

» Lees op weliswaar.be verder over Franks visie op gemeenschapsdienst, hoe hij zijn eigen problemen relateert en hoe gewoon luisteren soms goed genoeg is.

*De mening van essayist en uitgever Harold Polis.
Je kunt ermee akkoord gaan. Of niet.*

HET NIEUWE NORMAAL IS ABNORMAAL

Onlangs werd duidelijk dat de Chinese socialmedia-app TikTok systematisch minder filmpjes toont van gehandicapten, dikke mensen en homo's. Volgens de makers van de app gebeurt dat omdat die groepen 'kwetsbaarder zijn voor cyberpesten'. Goedbedoelde discriminatie dus – laat goedbedoeld maar snel weg. Volwassenen die TikTok kennen, konden wel vermoeden dat de app eigenlijk niet helemaal deugt. Helaas is TikTok uitzonderlijk populair bij jonge kinderen. Net die generatie ondergaat via hun smartphone een eindeloos bombardement van beelden, prikkels, chats en pushberichten. Ze worden gedresseerd als perfecte consumenten die elkaar beoordelen op basis van wat ze bezitten. De verpakking moet perfect zijn. Succes is de norm. Zelfs empathie heeft toch vooral de juiste sneakers nodig. Voor beperkingen is in die enggeestige, botte, bekrompen wereld geen plaats.

Pech voor mensen met beperkingen. In plaats van onszelf aan te leren dat 'anders' niet hetzelfde is als abnormaal, gek of eng, blijven we hardnekkig het tegenovergestelde doen. In plaats van te bedenken hoe we daadwerkelijk met elkaar kunnen samenleven, maken we onszelf wijs dat geld geven volstaat. In plaats van oog te hebben voor wat ons verbindt, staren we ons blind op toxische rolmodellen die alle klassieke vooroordelen netjes bevestigen. De bordkartonnen bv's van vroeger zijn de plastic socialmedia-influencers van vandaag. De digitale revolutie heeft elke sector totaal veranderd en bepaalt hoe we naar de wereld kijken, maar heeft van ons niet meteen betere mensen gemaakt, integendeel. Bovendien blijft schijnheiligheid met of zonder 4G schijnheiligheid. De Amerikaanse internetgoeroe Jaron Lanier heeft er een prijzenswaardig boek over geschreven: *Tien argumenten om je socialemedia-accounts nu meteen te verwijderen*.

Sociale media geven ons het gevoel verbonden te zijn, terwijl we vervreemd raken van andere mensen en van de werkelijkheid. Eigenlijk weten we dat in stilte allemaal. Waarom komen we dan niet in opstand tegen de abnormale gewoonte om het leven te verengen tot memes, zwart-witdiscussies, complotten, zingende katten, nepnieuws en *deepfake*? Hou op met naar dat scherm te staren en kijk om je heen.

Uiteraard zat er altijd al een kloof tussen de manier waarop we de wereld rechtvaardig denken te organiseren en hoe we die rare wereld in het echt beleven. We kunnen nog zo hard roepen dat mensen met een lichamelijke of geestelijke handicap erbij horen, maar misschien willen we toch niet naast iemand zitten die er volgens de heersende normen minder appetijtelijk uitziet. En wat bepaalt dat we een afwijking nog net toelaatbaar achten? De prijs van een behandeling? Het aantal pampers per dag? Of de mate waarin die abnormale mensen zich koest houden in hun kamer? Om de samenleving menselijk te houden, moeten we leren dat de waarde van het leven ook in imperfecties zit. Zo'n gesprek vergt meer woorden, meer nuances, meer zorg, meer tijd, meer vragen, meer dubbele bodems, meer verwijzingen, meer herinneringen en vooral meer dromen. En radicaal minder TikTok.

Harold Polis

LICHAAM EN GEEST IN THERAPIE

In dit boek delen ervaren therapeuten technieken en interventies die volgens hen waardevol kunnen zijn bij het werken rond lichaam en geest in de therapie. Ze hebben zich laten inspireren door allerhande methodieken en therapierichtingen.

- » Nathalie Cardinaels, *Ruimte maken voor lichaam en geest in therapie*, Acco, 2019, 240 p., € 35. ISBN 9789463792868.

LANG LEVE DE VERGRIJZING

Een relaas over het beschavingssucces dat meer mensen langer leven en over de mythe dat de baby's van vandaag 120 jaar zullen worden. Patrick Deboosere is demograaf. Hij peilt, cijfert, meet en toont de nuchtere waarheid.

- » Patrick Deboosere, *Lang leve de vergrijzing*, EPO, 260 p., € 24,90. ISBN 9789462671911.

DE KINDERMISHANDELAARS

De essays geven een beeld van de jongste geschiedenis die als een verwording van de jeugdzorg kan worden gekenschetst. Geschreven door Thomas Heyman, ambassadeur van de Nederlandse Vereniging tegen Seksuele Kindermishandeling.

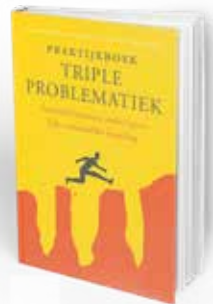
- » Thomas Heyman, *De kindermishandelaars. Essays over kindermishandeling*, SWP, 2019, 144 p., € 18,90. ISBN 9789088509483.

PRAKTIJKBOEK TRIPLE PROBLEMATIEK

Wat als de problemen van patiënten bijzonder complex zijn? Wat als er sprake is van triple diagnose problematiek, oftewel het samengaan van psychische stoornissen, verslaving en een licht verstandelijke beperking? Daarover gaat dit boek.

- » Neomi van Duijvenbode, e.a., *Praktijkboek triple problematiek. Psychische klachten, verslaving en licht verstandelijke beperking*, SWP, 2020, 192 p., € 29. ISBN 9789088508226.

SOCIAAL WONEN IN VLAANDEREN

Steeds meer mensen en organisaties zijn betrokken om in de steeds veranderende maatschappij, met ook steeds evoluerende woonbehoeften, sociaal wonen te verwezenlijken. Voor hen is dit boek bedoeld.

- » Andy Dilles, *100 basisbegrippen over sociaal wonen in Vlaanderen*, Politeia, 2019, 114 p., € 20. ISBN 9782509035622.

Welzijns- en gezondheidsmagazine voor Vlaanderen uitgegeven door de Vlaamse overheid – Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Jaargang 26 - nummer 1
Editie februari-maart 2020

Redactie: Liesbeth Van Braeckel,
Liesbeth Van Houdt

Eindredactie: Harold Polis

Medewerkers: Liesbet De Vuyst

Tekeningen en cartoons:
Pieter Van Eenoghe, Nix

Fotografie: Jan Locus, Bob Van Mol,
Stephan Vanfleteren

Verantwoordelijke uitgever:
Karine Moykens, secretaris-generaal
Koning Albert II-laan 35, bus 30, 1030 Brussel

Redactiebegeleiding en lay-out: Trendhuis

Druk en distributie: Roularta Publishing

Oplage: 15.036 ex

Gratis abonnementen, adreswijzigingen, annuleringen: weliswaar@abonnements.be of 078 35 33 13. Bij adreswijziging oud én nieuw adres en abonneenummer vermelden.

Redactie: redactie@weliswaar.be
Tel.: 02 553 33 76
Fax: 02 553 31 40
Vlaamse overheid – Departement WVG
Weliswaar
Koning Albert II-laan 35, bus 30, 1030 Brussel

Wil je een kort bericht plaatsen?
info@weliswaar.be

Weliswaar kan geen lezersbrieven opnemen. Je reactie is altijd welkom op het redactieadres of info@weliswaar.be en facebook.com/weliswaar

Weliswaar wordt gedrukt op milieuvriendelijk papier.

WIW 147.20 JG26/nr.1

ISSN 1371-9092

ONTDEK ALLES OVER STERK SOCIAAL WERK

In heel Vlaanderen en Brussel zetten
welzijnswerkers hun schouders onder Sterk
Sociaal Werk. Wil je weten hoe? Lees meer
op p. 4 en schrijf je in voor de nieuwsbrief op
sterksociaalwerk.be

Afgiftekantoor Gent X
Roularta Media Group
Meiboomlaan 33, 8800 Roeselare

TIJDSCHRIFT

Weliswaar, welzijns- en gezondheidsmagazine
verschijnt vijfmaal per jaar
(februari, april, juni, september, november)
Machtigingsnummer 2386570
Erkenningsnummer P3A8091

